

# Euskal digitalizazioa 2011-2013

Gerardo Luzuriaga

*Eusko Jaurlaritzaren Ekonomiaren Garapen eta  
Lehiakortasun Saileko dokumentalista*

Roberto Kerexeta

*Euskadiko Artxibo Historikoko teknikaria*

**A**rtikulu hau euskal digitalizazioari buruzko laugarrena da. Aurreko hiru artikuluotako ildo beretik (Jakin 160, 2007; Jakin 172, 2009; Jakin 185, 2011), laugarren honetan ere Euskal Herriko egitasmo digitalen ezaugarriak eta sareko funts digitalizatu nagusiak zerrendatu eta aztertu ditugu. Azken buruan, Euskal Herriko liburutegi digitalen ikuspegi orokorra eskaintzea dugu xede ikerketa-lerro honekin.

Laugarren artikulua, beraz, eta paperean argitaratuko den azkena, gainera. Izan ere, liburutegi digitalen katalogo honek digitalerako jauzia egingo du laster: 2015etik aurrera berezko espazioa izango du Jakinen webgunean, 'Liburu Behatokia' atalean. Esan beharrik ez, ingurune digitalak kontsultak egiteko bidea erraztu, azkartu eta aberastuko du. Bestalde, informazioaren eguneratzea jarraitua izango da, bi urtetik behingo artikuluari itxaron beharrik gabe, orain arte bezala. Ziur gaude urrats horrek ikerketa-lerro honen ahalmena eta kalitatea asko hobetuko dituela.

Horrenbestez, euskal digitalizazioaren egoeraren errepa-soari helduz, behartuta gaude aurreko artikuluetan aipatutako bi alderdi orain ere nabarmentzera: lehenengoa, erakunde gehienetan digitalizatzeko aurrekontuak murriztu egin direla;

eta bigarrena, eremu horretan koordinazioa eta erantzukizuna bere gain hartuko duen erakunde baten falta sumatzen jarraitzen dugula: Euskal Liburutegi Nazionala, alegia.

Digitalizazioaren eremua oso zabala da, gero eta zabalagoa. Hasiera-hasieratik liburu eta liburutegien ikuspuntutik soilik aztertu dugu digitalizazioaren gaia; baina zalantzarik gabe digitalizazioaren esanahia askoz zabalagoa da, lotura zuzena dauka edozein motatako informazioarekin. Hortaz, digitalizazioak ia-ia ez dauka mugarik, hamaika alderdirekin harreman zuzena baitauka; artikulua honetan liburuen eta liburutegien ikuspuntutik soilik jorratuko dugu.

Alabaina, salbuespen gisa aparte jorratzea merezi duten bi atal gain-gainetik ukituko ditugu: e-administrazioa eta digitalizazioaren kontserbazioa.

## **Administrazio elektronikoa (e-administrazioa)**

Urte batzuetatik hona, administrazio publikoa eta enpresa pribatuak murgilduta daude administrazio elektronikoa, aldatuta ugari gertatzen ari dira. Egia da hasierako urratsetan gaudela, eta bidea markatzea baino askoz gehiago ez dugula egin oraindik; baina oinarriak jarrita daude benetako jauzi elektronikoa edozein momentutan emateko.

Etorkizuna, ezberrik gabe, e-administrazioa da, paperezko dokumentuak eta espedienteak dokumentu elektronikoei bidea egiten ari zaizkie. Jadanik leku askotan, dokumentuak erregistratzen diren unetik espedientea itxi arte elektronikoki kudeatzen dira, eta prozesu horretan gehitzen diren agiriak euskarri elektronikoa daude.

Administrazio eta enpresetan lan egiteko modua aldatzen ari da, agian ez batzuek nahi genukeen moduan, baina aldatzen ari da, eta emaitzak agerian daude. Ezagutu izan ditugun kutxez betetako artxiboak errepositorio digital bihurtzen ari dira. Informazio guztia administratzaile digitalek gordetzen dute fitxategi digitaletan. Etorkizuna horixe da, zalantzarik gabe; abantaila ugari dauzka, eta ez soilik espazio fisikoa irabaztearena.

EAEko eta Nafarroako Gobernuek aplikazio informatikoak informazio irekia izan daitezen eta beroriek berrerabiltzeko arau ugari indarrean jartzen ari dira. Eusko Jaurlaritzak agerian jarri du kode irekiko biltegi bat berrerabilpena errazteko. Aplikazioak irekiak izango dira eta, hortaz, informazioa berrerabili ahal izango da, baita aplikazio informatikoak ere; horrek, kostuak murrizteaz gain, baliabide publikoak modu razionalean eta errazagoan erabiltzea dauka helburu.

## Digitalizazioaren kontserbazioa

Digitalizazioaren kontserbazioari buruz, hona hemen bi zertzelada. Papiroa, pergamina eta papera denboran zehar kontserbatu dira; ez dena, jakina, baina kopuru handi batean XXI. mendera arte heldu zaizkigu, oro har, oso egoera onean. Aitzitik, dokumentu digitalen kontserbazioa ez dago bermatuta, hainbat arriskuren aurrean gaude. Kontrakoa iruditu arren, euskarri digitala oso egoera ahulean dago, material digitalen kontserbazioa kolokan dago, eta ahalegin handia egin behar da alderdi garrantzitsu horretan. Inprimatutako materialaren iraupena aspalditik bermatuta dago legeen bitartez; adibidez, inprentek derrigorrean liburutegi nazionalean ale bat utzi behar dute; baina, zoritxarrez, dokumentu digitalekin ez dago ezer araututa, euskarri berri horiekin legeak ez du ezer agintzen.

Erakunde ugari inbertitzen dute dokumentuak digitalizatzen, baina horretan inbertitzea bezain beharrezkoa eta ezinbestekoa da kontserbazioan inbertitzea, eta oso erakunde gutxi konturatzen da horretaz, oso diru gutxi inbertitzen

Erakunde ugari inbertitzen dute dokumentuak digitalizatzen, baina horretan inbertitzea bezain beharrezkoa eta ezinbestekoa da kontserbazioan inbertitzea

baita kontserbazioan. Eredu gisa aipatuko dugu duela gutxi abian jarritako Clockss proiektua, zeinak eduki digitalak egoera onean kontserbatzea daukan helburu.

Kontserbazioan, hiru arrisku nagusi aipatuko ditugu. Lehen, formatuen zahartzea; denbora igaro ahala, pentsatzen duguna baino azkarrago, formatuak zaharkituak geratzen dira: testuak, irudiak, datu-baseak edota webguneetako agiriak kontsultaezin bihurtzen dira, aplikazio informatikoak zahartu egiten baitira. Jadanik hori denoi gertatu zaigu noiz-bait; hortaz, oso ondo eta erraz ulertzen dugu zer gerta daitekeen urte gutxi batzuk barru orain digitalizatuta dauzkagun dokumentuekin: aplikazio informatikoak zahartu direlako dokumentuak erabilezinak izatea, alegia.

Bigarrena euskarri fisikoen hondatzeari lotuta dagoena da, eta horrek informazioaren galera dakar.

Hirugarrena: gaur egun milioika agiri eta webgune daude sarean hainbat euskarritan (testu, irudi, soinu, bideo...). Hortaz, ez da harritzekoa Interneteko informazio ugari sortzen den moduan desagertzea, bertan behera erabat abandonaturik uztea; hots, egunero ehunka webgune abandonatzen dira eta informazioa desagertzen da.

## **Liburu elektronikoak (ebookak)**

Digitalizazioaren eta liburu elektronikoaren bilakaera aurrera doa, agian ez hasiera batean pentsa genezakeen abiaduran, euskal liburu elektronikoak ez baitu espero zen goraldirik izan; baina, ezbairik gabe, prozesua aurrera doa. Batek baino gehiagok pentsatuko du XV. mendean inprentak eskuizkribuak baztertu zituen uneak bat-bateko bilakaera izan zuela. Bada ez, inprentaren prozesua ere ez zen izan egun batetik besterakoa, bilakaera luzea izan zen; areago, lehenengo belaunaldietako inpresok (inkunableak), nahiz eta inprentan sortutako liburuak izan, eskuizkribuen ezaugarri eta itxura gorde zuten. Hamarkadak eta hamarkadak igaro behar izan ziren inprentako liburuek eskuizkribuak baztertzeko.

Gure ustez, antzeko zerbait gertatzen ari zaigu liburu elektronikoekin. Merkatuaren kontua da, merkatuari interesatzen zaionean emango da benetako jauzia. Duela bostehun urte inkunabileek liburuen merkaturia ere kolokan jarri zuten, inprentak kolokan jarri zuen garai hartako eskuizkribuen negozioa. Langile, monje eta dirua jartzen zuten jabeek Guttenbergen asmakizunarekin ere moldatu behar izan zuten. Ezin dugu ahaztu inprentaren asmakizunak liburuen prezioa merkatu zuela; hasieran behintzat liburuen mundua hankaz gora jarri zuen.

Gaur egun, liburuen esparruko merkaturia krisi larrian dago, liburu tradizionalen negozioa ez doa ondo, oso une gogorak bizi izaten ari gara. 2008tik hona, munduan liburuen salmentak %18ko galera izan du; liburu elektronikoak, berriz, gorantz egin du. 2012 eta 2013 urteen artean liburu elektronikoak %3 baino gehiagoko gorakada izan du. Dena den, Euskal Herrian oraindik ez da sumatzen negozio ekonomikorik, inondik inora; nahiz eta UUEUk eta beste unibertsitate batzuek eta baita argitaletxe komertzial batzuek ere horren aldeko erronka tinkoa egin, oro har, oso presentzia txikia sumatzen da mundu digitalean. Ezbairik gabe, Euskal Herrira oraindik jauzi elektronikoa ez da iritsi.

Garai aldakorrean bizi gara, liburu eta liburutegien inguruan bizi garenok jakitun gara liburu elektronikoak eta digitalizatutako testuak XXI. mendearen zirkuitu barruan daudela. Argitalpen zientifikoaren ekoizpena argitalpen elektronikoaren bitartez hedatzen da, eta soilik ekoizpen digitalak dauka irteera. Aitzitik, beste eremu batzuetan paperezkoak jaun eta jabe izaten jarraitzen du. Gaur egun derrigorrean paperezko ekoizpena eta ekoizpen digitala batera bultzatzea behartuta daude; zalantza bakarra da: noiz arte?

### **Liburutegi publikoak eta liburu elektronikoak**

Liburutegintza krisi larrian dago murgilduta, horri buruz ez dago zalantzarik. Liburutegiak ere, eta udal liburutegiak

batez ere, krisi horren barruan kokatzen dira; gehienek ez daukate liburu berriak erosteko dirurik. Egoera tamalgarri horretan agertu da liburu elektronikoa, oso garai desegokian jauzia egiteko.

Liburutegi publikoek funtzio ugari daukate, hala nola: herritarren artean kultura doan hedatzea eta kultur zerbitzuak

eskaintzea. Herritar ugari erabiltzen dituzte eskaintzen dituzten zerbitzuak. Australian duela gutxi ikerketa publikoa egin zuten Queenslandeko liburutegi publikoetan, eta bertan inbertitutako dolar bakoitzeko gizarteak hirukoitza jasotzen duela frogatu zen. Euskal Herrian ere

antzeko zerbait gertatzen dela esatera ausartzen gara. Nahiz eta oso gutxitan erreparatzen diegun erakunde horiek doan eskaintzen dituzten zerbitzuei: alfabetizazioa, hezkuntza, ongizatea... Halaber, gune horiek edozein herritarrek erabil ditzake hitzaldiak, bilerak edota aisialdiko ekintzak antolatzeko.

Eskaintzen diren zerbitzu horien artean garrantzitsuenetarikoa da liburuaren doako mailegua, oso funtzio estimatua eta balio handikoa erabiltzaileentzat. Orain arte, liburutegi publikoak liburu berriak iragartzeko oso erakusleihen egokia izan dira, eta esan daiteke udal liburutegiak argitaletxeen erakustoki izan direla.

2011n udal liburutegi publikoak irakurgailu digitalen aparailuak maileguan jartzen hasi ziren. Gaur egun, irakurgailu elektronikoetan, legez eta doan, egile eskubiderik ez daukaten liburuak soilik erabil daitezke. Gure iritziz, hori gainditu beharra dago. Liburutegietan liburu berriak ere irakurtzeko aukera eskaini behar da, eskaintza hori gabe liburutegien hileta izan daiteke. Liburutegi publikoek ahalbidetu behar dute argitaratutako azken ebookak ere mailegu bidez eskuratzeko. Aitzitik, argitaletxeek ez dute onartzen azken nobedade elektronikoak doan mailegatzea liburutegi publikoetan, eta

Liburutegi publikoek ahalbidetu behar dute argitaratutako azken ebookak ere mailegu bidez eskuratzeko.

ebooken zabalkuntza horren kontra agertu dira, lehiakide bezala ikusten baitituzte.

Zer egin mundu horretan gabiltzanak (egile, editore, banatzaile, inprimatzaile, liburuzain, irakurle...) kalteturik ez irteteko? Hortxe dago gakoa. Liburu elektronikoen aldaketa anitz ekarri dute, aldaketon aurrean irtenbide berriak topatu beharrean gaude. Horren gainean galdera, kezka eta zalantza asko dauzkagu, eta, ezbairik gabe, denon artean aurkitu behar dugu irtenbiderik egokiena, liburuaren sektorean lan egiten duten agente guztien kontua baita.

Dagoeneko, Andaluziako eta Euskal Autonomia Erkidegoko liburutegietan eztabaidatzen ari dira liburuak deskargatzeko har daitezkeen neurrien gainean: denbora jakin eta mugaturako lizentziak, horrela liburuaren edukia desagertuko da ordenagailuetatik mailegu epea bukatu orduko. Irtenbide bat izan daitekeelakoan gaude.

Liburu eta irakurgailu elektronikoen eremua Administrazioak arautu beharrekoa da. Irtenbidea izan daiteke euskal administrazioek hitzarmena egitea argitaletxeekin funts digitalizatuak udal liburutegien esku uzteko.

Suedian bide egokia aurkitu dute liburutegiek liburu elektronikoen maileguaren bidez emateko: Atingo izeneko plataforma sortu dute maileguak kudeatzeko. Plataforma horren bitartez, argitaletxe eta liburutegiek negoziatzen dituzte liburu elektronikoen mailegu-baldintzak. Liburutegiek argitaletxei maileguz hartzen dizkiete liburu elektronikoen, eta mailegu-aldiko horrenbesteko diru bat ordaintzen diete.

## **Kolonialismo kulturala**

Zoritzarrez, Euskadin argitaratu diren liburu elektronikoen egoera okerragoa da kanpoko egoera orokorrarekin alderatuta. Oso liburu elektroniko gutxi daude. Euskal argitaletxe gehienek, salbuespen batzuk kenduta (Susa, Elhuyar...), garesti eta formatu itxian saltzen dituzte ebookak. Oraindik merkatua hastapenetan dago eta oso eskasa da.

Tamalez, gaur egungo euskal liburu elektronikoen eskaera oso txikia da, oraindik merkatua ez da errentagarria. Egile, banatzaile eta batik bat argitaletxeentzat ez dago negoziarik. Euskal plataforma batean liburuak jartzea ez zaie irteten errentagarri, jarri behar duten diru kopurua nekez berreskuratzen baitute, ez euskarazko ezta gaztelaniazko liburuekin ere. Nahiz eta euskal argitaletxeen artean Odilotik (Arrain, Deustuko Unibertsitatea, Elkar, Ttarttalo, Erein...) izeneko plataforma sortu, eremu horretan kolonizatuta gaudela esan dezakegu.

Euskal herritarrak kolonizazio arriskuaren aurrean gaude. Nagusi diren hizkuntzetan liburu elektronikoen aukera zabalago dago, bai izenburu bai gai nahiz salneurriei dagokienez, liburu garestiez gain merkeak ere eskura daude, eta asko doan deskargatu daitezke.

Ikusi dugunez, Euskal Herriko liburu elektronikoen merkatua txikia da eta ez dago dirurik; hortaz, kanpotik datozen liburu elektronikoak erraz sartzen dira gure merkatuan, erraz erasotzen digute. Alde batetik, kanpoko asmakizun berri horiek beti edukiko dutelako bidea erdi egina, bai eskaintza bai kopuru eta baita kalitate aldetik ere; bigarrenik, marketin aldetik ez dago konparatzerik; hirugarrenik, sistema kapitalista kontuan izanda, nazioarteko enpresa horiek askoz merkeago sal dezaketelako.

Gauzak horrela, euskal irakurleok euskaraz nahi duguna (egile, izenburu, gai...) ez badugu aurkitzen, logikoa da beste hizkuntza batzuetara jotzea (ingelesa, frantsesa, gaztelania...) liburuok eskuratzeko, ia ohartu ere egin gabe egingo dugu jauzia.

Merkatu digitalean Amazon enpresa oso egoera onean dago, eta jada euskarazko liburu batzuk salgai ditu sarean. Argitaletxe askok liburu asko saltzen dituzte Amazoni esker, baina enpresa horren mende geratzen gara giltzapeturik.

Liburu elektronikoen fenomeno oraindik berria denez, hastapenetan gaudenez, oso garrantzitsua da gure euskal merkatua zaintzea. Ohiturek badakigu garrantzi handia daukatela, irakurketaren esparruan batez ere. Ohitzen bagara



euskaraz irakurtzen, ziur aski gero eta gusturago jarraituko dugu irakurtzen; baina beste hizkuntza batean irakurtzeko ohitura hartzen badugu, hizkuntza horretan jarraituko dugu irakurtzen, euskararen beharra sentitu barik.

Gai horretan ere Administrazioari galdegiten diogu euskal liburuaren aldeko politika bultzatzea. Lehenik eta behin, euskarazko edukien eskaintzak gainerako hizkuntzen parekoa izan beharko luke, batez ere hasierako une garrantzitsu honetan. Euskal Herri euskalduna nahi badugu, ezinbestekoa da informazio esparru indartsua izatea, euskaraz bizi ahal izateko ezinbestekoa da kultur baliabide egokiak izatea.

## **Liburu elektronikoen inguruko kezkak**

### **Jabe izatetik erabiltzaile izatera**

Hauxe da liburu elektronikoen desabantailetakoa bat. Bai liburutegietan bai gure etxeetan paperezko liburuak gure jabetzakoak dira, erosi ondoren gauza guzti-guztietarako gu gara liburu horien jabeak, eta liburu horiekin nahi duguna egin dezakegu: bota, utzi edota norbaiti oparitu.

Liburu elektronikoarekin, berriz, ez da halakorik gertatzen: nahiz eta ordaindu, soilik erabilera erosi dugu eta ez jabetza; hortaz, ezin dugu ez oparitu ezta saldu ere. Agian hori traba bat da literaturako liburu digitalek benetako jautzia eman dezaten; horren gainean hausnartu beharra daukagu, oztopo hori gainditzeko. Liburu gehien saltzen dituzten banatzaileak (Amazon, Kindle) DRMari loturik daude, erosten duenak soilik erabil dezake.

Irakurle askorentzat liburuek balio erantsia daukate; baztuentzat, liburutegi pribatuek, balio materialaz gain, balio

Administrazioari galdegiten diogu euskal liburuaren aldeko politika bultzatzea. Lehenik eta behin, euskarazko edukien eskaintzak gainerako hizkuntzen parekoa behar luke

sentimental handia ere badaukate. Orain, berriz, ezinezkoa izango da liburutegi pribatua sortzea, enpresa askok liburu elektronikoen zerbitzuak soilik eskaintzen baitituzte, eta ez jabetza. Era horretan, bezeroen liburutegiak ere kontrolatzen dituzte, eta erabilera egokia egin ezean, aipatutako enpresek aukera daukate liburuak ezabatzeko, Interneteko estekak ezabatuz.

Horrek esan nahi du liburuak ezin direla eman, ez dohaintzan, ez utzi, ez mailegatu. Ondare digitala enpresarena da, ez erabiltzaileena; areago, askotan, erositako liburuak enpresen zerbitzarietan daude. Jabe izatetik erabiltzaile soil izatera pasatu gara.

#### **Pirateria. Kopia ez baimenduak zabaltzean datza afera**

Liburugintzan hainbat elementu elkartzen dira, interes asko eta ezberdinak daude; baina azken finean denok liburuez bizi garenez, denoi interesatzen zaigu merkatua aurrerantz joatea.

Liburugintzak aurrera egingo badu, ezinbestekoa da zirkuitu horretan gabiltzanonean artean (sortzaile, testu egile, itzultzaile, marrazkilari, inprenta, argitaletxe, banatzaile, liburu-dendari, liburuzain, irakurle...) arau batzuk adostea.

Ezbairik gabe, pirateria existitzen da, badira jabetza intelektualaren eskubideak errespetatu gabe liburu elektronikoen eskaintzen dituzten webguneak. Baina hori al da liburu elektronikoen gaitz bakarra? Benetan hori al da liburu elektronikoen prezio altuek ere ez dute laguntzen merkatua sendotzen, saltzaile eta erabiltzaileen arteko adostasuna eta oreka bilatu behar da.

#### **Digital Rights Management (DRM)**

DRMaren helburua da material digitala beste inorekin ez partekatzea, hots, ezingo da utzi ezta mailegatu ere. DRMak hori guztia debekatzen du; hortaz, dokumentua erosi duenak soilik erabil dezake. Horrela, bada, liburu elektronikoen

DRM sistema erabiltzeak ez die batere mesederik egiten; are gehiago, argitaletxe eta inprentek teknologia hori erabiltzen dute liburu digitalen kopiak debekatzeko.

Afera horretan, argitaletxe askok kopia ez baimenduak zabaltearen kontra borroka tinkoa egitea erabaki dute; hori dela eta, liburuaren sektorearen panorama aspaldi musika-rekin, DVDarekin gertatu zenaren antza hartzen ari da. Argitaletxe gehienek DRM sisteman sinesten dute eta legeari men egiten diote. Ondorioz, dokumentuak trukatzeko, uzteko edo mailegatzeko aukera debekatzeko dute, irakurle nahiz bezeroei egiten zaien kalteari erreparatu barik.

### **Autoargitaratzaileak**

Denbora gutxian aldaketa ugari jasaten ari gara; besteak beste, inprimatzeko era berriak sortzen ari dira. Edizioen tiradak gero eta txikiagoak dira, batzuetan izenburuak banan-banan eta eskatutakoa soilik inprimatzen da.

Autoargitaratzea modan jarri da, nahi ditugun testuak autoargitaratzeko aukera ematen du. Autoedizio tresnek argitalpen tradizionala mehatxatzen dute; gaur egun edozein egilek argitaratu dezake nahi duen testua: adibidez, inprimatzeko (Lulu), irakurleekin harremanetan jartzeko (Kichsteler), webgune batean aleak saltzeko (Digital Delivery, Fetch, Shopify...), lanak saltzeko (Squaqr) edo harpidetzak kudeatzeko (Memberly), enprekin jar daiteke harremanetan eta autoedizioa abian jar dezake. Oro har, egileek etekin eskasa atera arren, autoedizioa dela-eta inprenta eta argitaletxeek galerak sumatzen dituzte.

### **Monopolioa**

Arestian aipatu moduan, liburu elektronikoaren eremuan monopolio arriskuaren aurrean gaude. Informazioa talde jakin batzuen inguruan elkartzen da, aniztasunaren eta askatasunaren kaltetan.

Liburuen esparruko egoera ez da ona, liburu-dendak ixten ari dira. Liburuen merkatua beherantz doa, eta liburu-denda

independente eta txikiek gehiago pairatzen dute irakurleen jaitsiera.

Kontzentrazio horrek monopolioan buka dezake, Amazon, Apple, Google edota Facebooken mende gera gaitzke. Kontu horiek gero eta gehiago agertzen dira eguneroko prentsan eta baita epaitegietan ere; adibide gisa, hona hemen 2013ko uztailan New Yorkeko epaiketa batean gertatutakoa: epaian Apple enpresa bost argialetxe handirekin ados jartzea lortu zen liburu elektronikoen prezioa igotzeagatik.

Interneten publikotasuna bukatzeaz dago; bide horretatik jarraituz gero, digitalizazioak pribatizaziora eramango gaitu.

### **Krisi ekonomikoa**

Krisi ekonomikoa dela-eta, zenbait komunikazio enpresa itxi egin dira (esaterako, 2013ko abenduaren 21ean, Iparraldeko *Le Journal du Pays Basque* egunkariak, hamabi urte kioskoetan izan ondoren, itxi egin du). Beste batzuek lizentzia digitalen aldeko hautua egin dute. Euskal Herriko egunkari gehienek, krisia saihestu nahian, bide hori jorratzea erabaki dute. Ondorioz, egunkarietako artikulua gehienak giltzapeturik geratu dira, albisteak kontsultatu ahal izateko ordaindu egin behar da.

Paperezko edizioek dituzten galerak saihesteko –zabalkuntza eta publizitate bidezko diru-sarrerek izugarritzko jaitsiera izan dute–, egunkari gehienek edizio digitalei lehentasuna eman diete.

### **Digitalizazio politika European**

Europako erakunde ofizialak etengabe ari dira bultzatzen Europako ondarearen babesa eta zabalkuntza. Urrats handia izan da digitalizazioari buruzko datu estatistikoaren datu-basea abian jartzea. Datu-base horren arabera, kultur ondarearen arloko erakundearen %83k mantentzen dute bilduma digitalen bat, eta %34k badauka digitalizaziorako plangintzaren bat.

Halaber, Europako Agenda Digitalak oso garrantzitsutzat jotzen du sortutako kultur materiala sarean mantentzea. Horretarako ezinbestekotzat jotzen du digitalizazio-prozesua bultzatzea eta Europako ondare kulturala zabaltzea, besteak beste, Europeana Liburutegi Digitalaren bidez.

## Digitalizazio politika Euskadin

Digitalizazioaren politikari dagokionez, plangintza eta koordinazio eza da ezaugarri nagusia. Oraindik ez gara euskal digitalizazioa antolatuko duen erakundea sortzeko gai izan. Urteak igaro dira digitalizazio proiektuak abian jarri zirenetik, baina ez dago digitalizazio politikarik.

Aurreko legealdian alderdi sozialista iritsi zen EAEko gobernura, baita joan ere; eta lau urte horietan eremu horretan ez zuen ezer berezirik sortu. EAJk aurreko legealdietan bezala, PSEk ez zuen aurrerapauso nabarmenik eman.

Agintari sozialisten hitzetan, Euskal Liburutegi Nazionalak edo haren parekoak ez zeukan lehentasunik, eta ez zen beharrezkoa hura sortzea. Politikari horien arabera, modernitatearen, gaurkotasunaren edota progresismoaren aitzakiaz, erakunde horrek ez dauka lekurik gaur egun. Ez zuten ikusi euskal erakunde nazional horren beharrik. Tamalez, nazionalistekin jasan duguna sozialistekin ere tokatu zaigu jasatea. Horiekin ere esparru interesgarri hori fundamentuz antolatzeko aukera galdu genuen.

Liburutegien eremuko elkarteek, berriz, gure horretan jarraitzen dugu. Aspalditik dakigu Eusko Jaurlaritzaren Kultura Sailak balizko erakunde horrek beteko lukeen funtzio batzuk abian jarri dituela: Ondarenet, Liburutegi Digitala,

Digitalizazio politikari dagokionez, plangintza eta koordinazio eza da ezaugarri nagusia. Oraindik ez gara euskal digitalizazioa antolatuko duen erakundea sortzeko gai izan

Liburuklik... ekimen interesgarriak, baina ekonomia eta giza baliabide urriak dituztenak. Behin-behineko diru eta teknika-riekin mantendu dira, eta eremu hori fundamentuz antolatze-ko ezinbestekoa da baliabideak edukitzea, hots, talde tekniko finkoa eta erakunde baten gidaritza.

Euskal Herrian digitalizazioa ez dago araututa, ez dago antolatuta; proiektu horiek batez ere teknologikoak direnez, aplikazio informatikoen bitartez kudeatzen direnez, egitasmo politikoak bihurtzen dira, etekin politiko soilik ateratzeko. Orain arte, azken hiru legealdi hauetan Eusko Jaurlaritzan ibili diren alderdiek digitalizazioaren gaineko egitasmo kul-

Nahiz eta urte hauetan motelago aritu, Euskal Herriko erakunde gehienek funts bibliografikoak digitalizatzen jarraitu dute

tural propioak aurkeztu dituzte: hurrenez hurren, Ondarenet, Euskal Liburutegi Digitala eta Liburuklik.

Aurrekontuetan ez dago diru partida finkorik horretarako, ez dago erakunde bat horiek antolatze-ko, ez dago behar besteko pertsonal teknikorik... Soilik dirua dagoenean, edo dagoen diruaren arabera elikatzen dira

proiektuak; kanpoko enpresak kontratatzen dira eta kanpoko enpresek kontratatutako informatikariekin ere funtzionatzen dute. Diruak eta batik bat propaganda politikaren eraginak irauten duen bitartean ondo funtzionatzen du, baina urteak igaro ahala baliabide-eskasia erortzen dira.

### **Euskal Herriko hainbat erakundek hiru urte hauetan digitalizazio esparruan egindako lanak**

Nahiz eta urte hauetan motelago aritu, Euskal Herriko erakunde gehienek funts bibliografikoak digitalizatzen jarraitu dute. Lerro hauetan adibide batzuk baino ez ditugu aipatu-ko.

Administrazio publikoan, besteak beste, ondoko proiektuak nabarmenduko ditugu:

Donostiako Udal Liburutegiak izenburu batzuk gehitu ditu hemeroteca digitalean, hala nola, *El Pueblo Vasco*, *Novedades*, *Revista azul*, *San Sebastián* eta *Gudari*.

Emakundek, jabetza intelektualaren eskubideak errespetatuz, liburu sorta jarri du eskuragarri sarean: *El sexo de la violencia*, *El despertar de las mujeres*, *Nuevas masculinidades*, *Hilando fino...*

Koldo Mitxelena Kulturuneak (<http://kmk.gipuzkoakultura.net/eu>) 20 urte bete ditu aurten. Ahalegin handia egin du gordetzen duen altxorra digitalizatzen, sarean daukan funts bibliografikoa edozein lekutatik eta edozeinek kontsultatzeko aukera ematen du. Koldo Mitxelena Liburutegiak hitzarmena sinatu du Europako Liburutegiarekin 2014an liburutegiko funtsak Europeanan ikusgai izateko. Gipuzkoa 2.0 programari esker, Europeanan euskara ere ageri da. Gipuzkoako Foru Aldundia Europeanan erakundearekin elkarlanean hasi da, interfazea euskaraz garatu eta edukiak partekatzeko aukera lortuz.

Halaber, Koldo Mitxelena Liburutegiak GureGipuzkoa izeneko proiektua jarraitu du elikatzen: Donostiako 6.000 postal inguru digitalizatu ditu, Jose Luis Sanchez Aierzak bildutako postal-bilduma sarean eskuragarri jarri du.

Kultura eta hezkuntza arloko elkarte, norbanako eta argitaletxeen artean, ondoko proiektuak azpimarratuko ditugu:

Badihardugu Euskara Elkarteak Ahotsak.com (Euskal Herriko Ahotsak) proiektuarekin jarraitzen du, herri guztietako euskalkiak eta hizkera guztietako lekukotasunak biltzeko asmoarekin. 90 urtetik gorakoak eta herrian bizi eta bertako bizimodua ezagutu dutenak aukeratzen dira elkarriketarako.

Elhuyarren Zientzia.net guneak Norteko Ferrocarrilaren edukiak berritu ditu Teknopolisen; 15.000 agiri (testu, audio, bideo) inguru dauzka.

Elhuyarrek hiztegi automatikoak izeneko bost hiztegi biltzen dituen ataria sortu du. Euskalkiak jasotzeaz gain, ikuspegi soziologikoari eta etnografikoari garrantzi handia ematen dio. Egitasmo horren atzean 14.000 bideoko datu-basea dago.

Euskaltzaindiak lan ugari testu osoan kontsultagarri jarri ditu webgunean, hala nola: *El euskera en la Comunidad Vasca* (2009), *Una aproximación a la diversidad lingüística*, Narrazioak eta olerkiak; Andres Iñigok Etxarri Aranazko Santiago Ezkerra Beltza *Lizarrusti*-ren bizitza eta lanak prestatu ditu; Orotariko Euskal Hiztegiaren bertsio berria eta Auspoa bildumako 2006ra bitarteko liburu guztiak kontsultagarri daude.

Eusko Ikaskuntzaren Euskomedia Fundazioak 12.000 artikulua baino gehiago jarri ditu eskuragarri. Halaber, Hedatuz egitasmoak dagoeneko 7.500 artikulua sarean jasota dauzka, eta Europeanan testu osoan kontsulta daitezke.

1909an argitaratutako *Almanaka* sarean jarri zuen Mikel Haranburuk duela bi urte.

Susa argitaletxeak liburu elektronikoak salgai jarri ditu, liburu bakoitza 3,56 eurotan, DRM babesik gabe.

Xenpelar Dokumentazio Zentroak bertsolaritzari buruzko informazioa sarean jaso du: bertsolarien fitxak, txapelketak, grabazioak... 6.500 agiri inguru.

Bestalde, urte hauetan webgune batzuek bertan behera utzi dituzte ekintzak, eta webguneak itxi behar izan dituzte. Nabarmenenak soilik aipatuko ditugu: Gurebook.com atariaren itxiera larria izan da, batez ere euskaraz irakurri nahi dugunontzat. Kultura aldetik galera handia suposatu du, euskal kultura oinarri izan duen proiektua itzaltzeak umezurtz utzi gaitu.

Euskalerrria.org webguneak, 80.000 erabiltzaile baino gehiago eduki zituenak, itxi egin du. 2001ean jarri zuten martxan, posta elektronikoa euskaraz erabili ahal izateko eta euskara gainontzeko hizkuntzen pare jartzeko. Gaur egun atari nagusiek eskaintzen dituzten aukera teknikoen aldean lehiatu ezinik geratu da. Hamabi urtean paregabeko zerbitzua eman ondoren, egoera ekonomikoa dela-eta itxi egin behar izan du. Ekarpen handia egin dio euskarari, ilusioz eman genuen izena euskal zerbitzari garrantzitsu horretan. Akabo, polita izan zen iraun zuen bitartean.



## Egitasmo berriak

- *Academica-e* (<http://academica-e.unavarra.es/?locale-attribute=eu>). Nafarroako Unibertsitate Publikoa erakundearen errepositorioa da. Unibertsitateko komunitatearen ekoizpen zientifikoa eta akademikoa biltzea, antolatzea, begiratzea eta zabaltzea du helburu. Horrela, ikerketa emaitzen ikusgarritasuna eta eragina areagotu nahi ditu, biltegirako sarbide irekia emanez.

- *Amazon.es* ([www.amazon.es](http://www.amazon.es)). Amazon enpresak euskarazko liburuentzako ere txoko berria sortu du. Euskal argitaletxeek beraien katalogoak jarri ahalko dituzte, baina betiere Amazonek ezarritako baldintzetan.

- *Arabadok* ([www.alava.net/arabadok](http://www.alava.net/arabadok)). Arabako Lurralde Historikoaren Agiritegiak funtsen %2 Interneten jarri du.

- *Aritu* ([www.aritu.eu](http://www.aritu.eu)). Euskaraz aritu nahi duenarentzat Artez Euskara Zerbitzuak garatutako laguntza gunea da. Webgunean, hainbat esparrutan euskara maizago erabiltzeko tresna lagunak aurki ditzakegu.

- *Arratiako hiztegia* ([www.ahotsak.com](http://www.ahotsak.com)). Interneten dago Geure Berbatie taldeak eginda.

- *Belokeko Monasterioko soinu-artxiboak* (<http://earchives.cg64.fr>). Pirinio Atlantikoko Departamenduko artxiboen gidaritzapean, soinu-funtsak berreskuratzeko proiektua abiatu da; 12.000 orduko grabaketak zerrendatu dituzte. Grabazio horietan denetik aurki genezake: bertso saioak, *Matalaz* pastoralara, elkarrizketak...

Helburua soinudun artxibo guztiak herritarrek erabilgarri izatea da. Lapurdi, Nafarroa Beherea eta Zuberoako tokiko irratiek, elkarteek eta norbanakoek egindako grabazioak bildu ditu. Izugarritzko lana, bada, desagertzeko arriskuan baitzeuden. 12.000 ordu horietan, Belokeko funtsaren zati txiki bat baino ez dago. 1947 eta 1996 urteen artean Belokeko Monasterioan grabatutako hogeita ordu osatzen duten artxibo soinudun horietan, gehienak euskal liturgiari buruzko grabaketak dira. Belokek eragin handia eduki du

bai liturgiaren aldetik, baita euskal kulturaren aldetik ere. Grabazio horretan daude Mugerren ospaturiko euskaraz kantatutako lehen bezperak, eta Aita Xabier Iratzederren elkarrizketak, besteak beste.

- *Berria - Estilo liburua* ([www.berria.info/estiloliburua](http://www.berria.info/estiloliburua)). 2013tik sarean libre dago *Berria*-ren *Estilo liburua*. Hainbat atal ditu: deontologia, Interneteko idazkeraren inguruko aholku sorta, izendegiak, azken aldaketan azalpenak...

- *Bilboko Liburutegi Digitala (BDL)* ([www.bilbao.net/bld/?locale-attribute=eu&rd=00312372011710518](http://www.bilbao.net/bld/?locale-attribute=eu&rd=00312372011710518)). Bilboren gaineko 18.000 testu digital kontsulta daiteke klik batez. 2005ean hasi zen proiektu digital hau. Agiri gehienak Bidebarrietako Liburutegiko funts bibliografikoak dira, XVI.-XIX. mendeetako testuak. Mota guztietako agiriak aurki ditzakegu, ez soilik testuak, baizik eta material grafikoak, ikus-entzunezkoak, soinuzkoak, mapak, planoak, kartelak, argazkiak, bideoak... Softwareari dagokionez, DSpace programa erabiltzen du.

- *Bot* (<http://es.wikipedia.org/wiki/Bot>). Wikipediarako artikulua sortzen dituen robota da. Horren bitartez lortu zen denbora laburrean artikuluen kopurua handitzea. Beti ere, txukuntasuna eta kalitatea zainduz. Bot aparailua prozesu astunak modu azkarrean egiten laguntzen duen tresna da. Ezbairik gabe, gailu honen bitartez sortutako artikulua txukuntzea eta orraztea ezinbestekoa da. Wikipedia egiteari 2001eko abenduan ekin zitzaion; egun, 150.000 artikulua inguru ditu.

- *British Library* ([www.bl.uk](http://www.bl.uk)). Erresuma Batuko webgune guztien kopiak gune (gordailu) berezi batean gordeko ditu. Erakunde horrek lortu du webguneen eduki guztien kopia bat jasotzea, nahiz eta edukien jabeek baimenik ez eman. Ezbairik gabe, hurrengo belaunaldiek eskertuko dute orain hartutako erabakia.

- *CENDOJ* ([www.poderjudicial.es/search/indexAN.jsp](http://www.poderjudicial.es/search/indexAN.jsp)). Donostiako Botere Judizialaren Kontseilu Nagusiak gaztelaniazko 4.000.000 epai digitalizatu eta doan jarri ditu herriarren eskura.

- *Espainiako Liburutegi Nazionalaren Gordailua* ([www.bne.es](http://www.bne.es)). Espainiako Liburutegi Nazionalak sarean dauden eduki guztiak gordetzeko gune digitala sortu du. Dena den, .es domeinuan dagoen guztia gordetzea ezinezkoa denez, Liburutegi Nazionalaren zuzendari Ana Santos Aramburok adierazi du informazio guztia aztertu ondoren irizpide batzuen arabera aukeratuko dutela zer gorde eta zer ez.

- *Etxepare Institutua* ([www.etxepareinstitutua.net/es](http://www.etxepareinstitutua.net/es)). Hainbat liburu eskegi ditu sarean: *Euskararen historia laburra*, *XX. mendeko euskal literatura*, *Euskal kantagintza...*

- *Fuentes Documentales Medievales del País Vasco* ([www.eusko-ikaskuntza.org/eu/publicaciones/colecciones/fuentesmedievales](http://www.eusko-ikaskuntza.org/eu/publicaciones/colecciones/fuentesmedievales)). Aldizkariaren helburua Erdi Aroko dokumentazioa transkribatzea eta inprimatzea da, Goiko Erdi Arotik XVI. mendera arte, artxibo unitateen arabera. 1982tik 2013ra arte argitaratutako 149 zenbakiak pdf formatuan kontsultatu eta deskargatu daitezke.

- *Gipuzkoako Foru Aldundiaren itzulpenen datu-basea* ([www.gipuzkoa.net/imemoriak](http://www.gipuzkoa.net/imemoriak)). Gipuzkoako Foru Aldundiak 28.000 agiri eta 52.000 esaldi inguru biltzen dituen itzulpenen datu-basea askatzea erabaki du. Etengabe eguneratzen du aipatutako datu-basea.

- *Ihesi* ([www.argia.eus/ihesi](http://www.argia.eus/ihesi)). *Argia*-k euskal turismoaren gida sarean jarri du. Informazioa lurraldeka berezita dator. Gune horretan, herriei buruzko informazio orokorra, argazkiak, informazio berezi eta baliagarria, planoak eta abar aurki ditzakegu.

- *Ikasteko eta Ikertzeko Baliabideen Zentroa* ([www.pologoierrri.net/?lang=baq](http://www.pologoierrri.net/?lang=baq)). 2011n irakaskuntzako liburutegi digitala sortu zen. Data horretatik hona, zentro horrek baliabidez eta edukiz hornitzen jarraitu du. Hasieran Goierriko Berrikuntza Guneko langile eta irakasleen eskura jartzeko sortu arren, egun gizarte osorako zabaltzeko asmoarekin lan egiten dute.

- *Iprensa* ([www.euskalnet.net/lauaizeta/iprensa0/prentsa9.htm](http://www.euskalnet.net/lauaizeta/iprensa0/prentsa9.htm)). Donostiako Lauaizeta Ikastolan *Iprensa* argitalpen

digitala sortu zuten 2011n, ikastetxean abian jarri zen Eskola 2.0 ekimenaren barruan. Orain arte argitaratutako zazpi zenbakiak zintzilikatu dituzte webgunean. Argitalpena hiruhilabetekaria da eta ikasleen lanekin osatuta dago: bideoak, elkarrizketak, erreportajeak, komikiak, iritziak, lehiaketak, irratsaioak...

- *Itsasotik begira* ([www.albaola.com/itsasotikbegira](http://www.albaola.com/itsasotikbegira)). Albaola Itsas Kultur Erakundeak Euskal Herriko itsas aldizkaria sortu du sarean: *Itsasotik begira* izeneko bloga. Blog horrek Euskal Herriko zein munduko itsasoko berriak jasoko ditu, eta, horrez gain, erreportajeak, kronikak, elkarrizketak, literatur gomendioak eta abar argitaratuko ditu, aldiro-aldiro edukiak berrituz.

- *Jakin.eus* ([www.jakin.eus](http://www.jakin.eus)). Jakin Taldeak lan ugari digitalizatu ditu, Aita Villasanteren lanak barne. 2014an *Jakin* aldizkaria berritua dator: itxura berria du, paperean nahiz sarean argitaratzen da, aldizkaria *Jakin.eus* proiektua bihurtu da. Hemendik aurrera liburuaren behatokia eta euskal kulturaren gaineko gogoeta ere, besteak beste, landuko diren gaiak izango dira.

- *Kezka aldizkaria* ([www.deporeibar.com/aldizkaria/kezka-aldizkaria](http://www.deporeibar.com/aldizkaria/kezka-aldizkaria)). Eibarko Klub Deportiboaren buletinaren lehenengo hamahiru zenbakiak pdf formatuan digitalizatuta daude sarean. 1964ko urtarrilean, klubak 40 urte bete zituztean, argitaratu zen lehenengoz *Kezka* aldizkaria klubaren buletin gisa. Hasieran sei hilabete behin argitaratzen zen, urtekari bihurtu zen eta 1975ean argitaratu zen azkenengoz.

- *Kutxateka* ([www.kutxateka.com](http://www.kutxateka.com)). XX. mendeko Gipuzkoako politika, gizartea, kultura eta historia primeran islatzen dituzten milioi bat irudi jarri ditu.

- *Leer-e* ([www.leer-e.es](http://www.leer-e.es)). Euskal enpresa hau liburu elektronikoa (irakurgailuak) saltzeko sortu zen. Laster, 2010ean, negozioa aldatu zuen: informazioari eman zion lehentasuna, eta egun edukiak zabaltzera eta saltzera dedikatzen da; hot, edukiak digitalizatzen eta banatzen ditu. Ipad bat egin eta

Amazon edo beste gune batzuetan zintzilikatzen saiatzen da. Adibidez, liburu bilduma digitala sortu du, eta egun 100 liburu digital baino gehiago eskaintzen ditu.

- *Librodot* ([www.librodot.com](http://www.librodot.com)). Gaztelaniazko 11.000 izenburu inguru aurki ditzakegu.

- *Liburuklik* ([www.liburuklik.euskadi.net/?locale=eu](http://www.liburuklik.euskadi.net/?locale=eu)). Proiektua 2011n jarri da abian. Lehenik eta behin adierazi behar dugu proiektu honek aurrekoekin alderatuta ez daukala ezer berririk, hots, euskal liburutegi digitalaren jarraipena dela, ez besterik.

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak euskal ondare bibliografiko historikoa 2011n jarri zuen abian sarean: 3.000 izenburu inguru eta 350.000 irudi digital baino gehiago. Plataforma horren bidez, euskal bibliografia ondarea zaintzeaz gain, ikerlari eta herritar guztiei ondare hori erabiltzeko aukera ematen die. Hots, erakunde publiko eta pribatu batzuen ondareak digitalizatuz gero, liburutegi digitala sortzea eta zabaltzea dauka helburu. Erakunde horien artean, besteak beste, hauek aipa ditzakegu: Eusko Legebiltzarra, Antso Jakituna Fundazioa, Arabako Foru Aldundia, Mikaela Portilla, Manuel Iradier eta Loiolako Santutegia.

Liburuklik webguneak 1940ra arteko ondarea jasoko du, egile eta jabetza eskubideen arazoak saihestu nahian. Sei milioi agirik osatzen dute (mapa, plano, irudi, testu, musika...); orotara 150 erakunde publikok, familiak eta norbanakok jarri dituzte euren funtsak kontsultagarri. Halaber, 2011tik hona webgune horretan euskal egunkari eta aldizkari historikoak erakundeen arteko lankidetzari esker digitalizatzen ari dira, tokian tokiko bildumak pixkanaka gehitzen ari direlarik. Liburuklik proiektua DSpace software librearen birtartez kudeatzen da.

- *Liburutegien ahotsa* (<http://blogak.donostiakultura.com/liburutegien-ahotsa>). Arantza Urkia liburuzainak liburutegiei buruz idatzitako artikuluak agertzen dira blog espezializatu honetan.

- *Lur* ([www.euskara.euskadi.net/r59-15172x/es/contenidos/informacion/homelur/es\\_homelur/homelur.html](http://www.euskara.euskadi.net/r59-15172x/es/contenidos/informacion/homelur/es_homelur/homelur.html)). Entziklopediaren euskarazko 10.000 artikulua Wikipedian jarri dituzte. Lur Hiztegi Entziklopedikoa eta Lur Entziklopedia Tematikoa osorik deskarga daitezke.

- *Metaposta* (<https://www.metaposta.com/eu/index.html>). Eusko Jaurlaritzaren Informatika Elkartearen (EJIE) eta Araba, Bizkaia eta Gipuzkoako merkataritza ganberen ekimena da. Norberaren agiriak gordetzeko gordailu elektronikoa da, esaterako, paperezko fakturak (ura, argindarra, gasa, bankukoak...) edota ziurtagiriak (errolda, alokairu kontratuak...). Etxean jaso eta gorde beharrean Metapostan gordetzen dira. Agiri guztiak hara iristen dira eta heldu orduko abisua jasotzen dugu e-postaren bidez.

- *Nafarkaria* ([www.euskaltzaindia.net/index.php?option=com\\_content&view=article&id=4080&Itemid=734&lang=es](http://www.euskaltzaindia.net/index.php?option=com_content&view=article&id=4080&Itemid=734&lang=es)). Zenbaki guztiak (547) denon eskura daude Euskaltzaindiaren webgunean. *Nafarkaria* 1991n kaleratu zen, *Euskaldunon Egunkaria*-ren Nafarroako gehigarria gisa. 2002ra arte irten zen ostiralero-ostiralero, eta egunkariarekin batera banatzen zen soilik Nafarroan. Zortzi orri zeuzkan. Nafarroako euskal sortzaileentzako erreferentziazko gehigarri bilakatu zen. Lana Nafarroako Gobernuaren eta Euskaltzaindiaren arteko hitzarmenari esker egin da. Orrialde horietan, besteak beste, honako egileek idatzi ohi zuten: Juan Carlos Etxegoien *Xamar*, Patxi Zabaleta, Estitxu Arozena, Jon Alonso, Joxemiel Bidador, Hur Gorostiaga, Aingeru Epaltza, Felipe Rius, Patziku Perurena, Juanjo Olasagarre, Matias Mujika, Inma Errea, Patxi Huarte eta Aritz Agirre.

- *Nafarroako ahozko eta ondare materiala* ([www.navarchivo.com/index.php/eu](http://www.navarchivo.com/index.php/eu)). 315 lagun 1.150 elkarrizketa gordetzen dira gune horretan. Proiektuaren arduraduna Nafarroako Unibertsitate Publikoko Filologia eta Hizkuntzaren Didaktika Saila da. Oso lan interesgarria da. Halaber, une aproposa da herrietako ahozko kultur ondarea jasotzeko eta

gordetzeko, galdu baino lehen; ahozko eta entzunezko materiala hurrengo belaunaldietara igarotzea oso garrantzitsua da.

- *Nafarroako Liburutegi Nagusia eta Filmoteka* ([www.navarra.es/home\\_eu/Temas/Turismo+ocio+y+cultura/Bibliotecas](http://www.navarra.es/home_eu/Temas/Turismo+ocio+y+cultura/Bibliotecas)). 2011n jarri zen abian Nafarroako Liburutegi Nagusiaren eta Filmotekaren eraikin berria. 19.000 metro koadro ditu, eta funts bibliografikoak kudeatzeko sortu zuten. Aurrerapauso handia izan da, 1.500.000 agiri inguru har baititzake sortutako eraikinak.

- *Oteiza Museoa* ([www.museoteiza.org/lang/eu](http://www.museoteiza.org/lang/eu)). Altzuzako Museoa 44.000 agiri jarri ditu sarean ikusgai. Horien artean Oteizaren 9.000 eskuizkribu pertsonal.

- *Paths proiektua* ([www.ehu.es/ehusfera/ixa/2011/02/04/paths\\_project](http://www.ehu.es/ehusfera/ixa/2011/02/04/paths_project)). Euskal Herriko Unibertsitateko IXA taldeak Paths egitasmoaren bitartez Europeana Liburutegi Digitalaren erabilera hobetzen lan egin du. Europeana liburutegi digitalak 15 milioi ale biltzen ditu (irudiak, testuak, audioak, bideoak, planoak, mapak, ilustrazioak...).

IXA taldea bilaketak errazten eta, bidenabar, informazio osatuago eta zehatzagoa lortzen saiatzen da hizkuntzaren tratamendu automatikoaren bidez. 15 milioi agiri horien artean, hainbat erabiltzailek arazo ugari daukate aurkitutako informazioa interpretatzeko. Hori ahalbidetzeko, Paths proiektuaren bitartez ibilbide gidatuak eskaintzen ditu Interneten bidez, edo antzeko edukiak ikustea eskaintzen du, gaika antolatuta, edo esate baterako Wikipediarako loturak gehitzen ditu, azken finean aurkitutako informazioa erraz uler dadin.

- *Publicon* ([www.ulzama.com/publicon/publicon\\_ebook\\_conversion.php](http://www.ulzama.com/publicon/publicon_ebook_conversion.php)). Grupo Ulzama liburu elektronikoen gaineko enpresa da.

- *.eus domeinua* ([www.domeinuak.eus/eu](http://www.domeinuak.eus/eu)). Interneteko .eus domeinua –euskal hizkuntza eta kulturako komunitatearen Interneteko domeinua– sortzearen alde lanean diharduen elkarte da PuntuEus. 2008ko apirilaren 2an eratu zen, eus-kalgintzako, hezkuntzako eta Interneteko eta komunikazioko

hamaika elkartek eta erakundek bultzatuta, eta 2009ko urtarrilaren 29an aurkeztu zen ofizialki. PuntuEus Elkartea ordezkari lana egiteko sortu da, alegia, euskal hizkuntza eta kulturako komunitatearen izenean ICANN erakundeari .eus Interneteko domeinua eskatzea zen elkartearen lana. 2013ko ekainean, ICANN erakundeak baiezkoa eman zion .eus domeinuari. Domeinu berria erabili nahi duten webguneek euskarazko bertsioa izan edota euskal kulturaren inguruko gaiak jorratu beharko dituzte, eta webgune batek .eus eta .com aldi berean erabili ahal izango ditu. 2014ko ekainetik abian da domeinua, eta 92 erakundek osatzen dute lehen erabiltzaileen zerrenda; tartean daude, besteak beste, *Berria*, AEK, EITB, EHE, Azkue Fundazioa, Ikastolen Elkartea, Jakin, Euskal Idazleen Elkartea, *Argia*, Hamaika Telebista... Proiektuaren hurrengo fasean, .eus domeinua erabili nahi duten erakunde, elkarte eta enpresek domeinu izenak eskatzeko ordua izango da, eta, azken fasean, norbanakoek izango dute domeinua eskatzeko txanda. Esan dezakegu .eus domeinuaren ibilbidea oraintxe hasi dela eta etorkizuneko erronka izango dela hori erabiltzea eta ikusgarri egitea.

- *The Collections of Rudolf Trebitsch (1906-1913) - Basque Recordings 1913* ([www.phonogrammarchiv.at/wwwnew/edition\\_e.htm](http://www.phonogrammarchiv.at/wwwnew/edition_e.htm)). Austriar etnologoak 1913ko udan egindako grabazioak sarean daude. Euskarazko grabazioen kopia 1984az geroztik Euskaltzaindiaren Azkue Bibliotekak gordetzen ditu. Musika grabazioak Berlingo Fonograma Artxiboan aurkitu zituen Inaxio Lopez de Arana itzultzaileak; 14 disko eta zilindrotan banatuta daude, guztira 32 minutu irauten dute. 1913an grabatu zituen Trebitschek. Antzinako grabazio horietan, besteak beste, *Gernikako arbola* kantua dago.

- *UEU* ([www.ueu.org](http://www.ueu.org)). Udako Euskal Unibertsitatea liburu digitalak argitaratzen hasi da. Orain arte argitaratutako ePubak DRMrik gabekoak izan dira; horretaz gain, behin liburuak deskatalogatuta (gutxi gorabehera argitaratu eta hiru urtera), libre deskargatu ahal izango dira. Prezioari dagokionez, paperezko liburuak baino %35 merkeagoak dira.



UEUk, aurretik, *Buruxkak* izeneko gunea kudeatu du. Web-gune horretan, argitaratutako liburuak, aldizkariak eta tesiak eskaintzen dira; liburu deskatalogatuak ere kontsultatu eta jaitsi daitezke pdf formatuan. Aldizkariari dagokienez, *Uztaro* eta *Aldiri*-ren zenbaki guztiak kontsulta daitezke, azken urteko zenbakiak izan ezik.

- *Xare* ([www.xare.es/?idioma=eus](http://www.xare.es/?idioma=eus)). Xare izeneko euskal kultura digitalaren azoka arrakasta handia izaten ari da. Gipuzkoako Foru Aldundiaren eta Donostiako Udalaren babesa lortu du. Helburua hau da: informazioaren teknologien alorrean eta oro har kultura digitalean euskararen erabilera bultzatzea. Euskarazko lanabesak badaude ere, ez dago erreferentzia argirik; hori dela eta, Xare azokak zubi lana egin nahi izan du teknologiaren sektoreko enpresa eta herritarren artean.

- *Zientzia eta teknologia aldizkaria (Elhuyar)* (<http://aldizkaria.elhuyar.org>). 2012tik aurrera webgune berria sarean dago. Edonoren esku libre daude albisteak, erreportajeak, elkarrizketak, iritziak, liburuen laburpenak, argazkiak...

## Aurkibidea

*3Digitala* (Eusko Ikaskuntza) (172)

*Academica-e*

*ADEVE* (Eusko Ikaskuntza) (172)

*Administrazioa euskaraz* (HAEE/IVAP) (160)

*Agiri fondoak* (Eusko Ikaskuntza) (160)

*Ahotsak* (185)

*Ahozko Ondarearen Artxiboa* (NUP) (160)

*Aldizkariak eta aldizkarien artikulak* (Antso Jakituna Fundazioa) (172)

*Aldizkarien eta egunkarien artikulak* (Antso Jakituna Fundazioa) (160)

*Alephandria* (160)

*Amazon.es*

*Anaitasuna* (185)

*ANTIC (Komunikaziorako eta Informaziorako Teknologia Berrien Agentzia)* (160)

*Antso Jakituna Fundazioaren katalogoen kontsulta* (160)

*Antzerti* (Armiarma) (172)

*Antzezlanak* (160)

*Arabadak*

- Arabako Artxibo Historiko Probintziala* (172)  
*Arabako Lurralde Historikoaren Aldizkari Ofiziala* (172)  
*Aranzadi Zientzia Elkarte* (160)  
*Araua* (Euskaltzaindia) (172)  
*Argia* (160)  
*Argitalpen fondo* (Eusko Ikaskuntza) (160)  
*Aritu*  
*Armiarma* (160)  
*Artikuluen katalogoa* (Antso Jakituna Fundazioa) (160)  
*Artxibo pribatuak* (Antso Jakituna Fundazioa) (172)  
*Artxiker* (160)  
*Atsotitzak* (160)  
*Arratiako hiztegia*  
*Auñamendi Entziklopedia* (Eusko Ikaskuntza) (160)  
*Aurki* (160)  
*Azkoaga* (Eusko Ikaskuntza) (172)  
*Azkue Fundazioa* (185)  
*Azpilcueta* (Eusko Ikaskuntza) (172)  
*Badator* (Irargi) (160)  
*Badihardugu Euskara Elkarte* (185)  
*Badok.info* (185)  
*Bagera.net* (172)  
*Baliabide pedagogikoak* (Eusko Ikaskuntza) (172)  
*Barandiaran bilduma* (Eusko Ikaskuntza) (172)  
*Basqueliterature.com - Euskal Literaturaren ataria* (160)  
*Basquepoetry.net - Euskal poesiaren ataria* (Armiarma) (160)  
*Basque Studies Library - Renoko euskal liburutegia* (160)  
*Behinola: haur eta gazte literatura aldizkaria* (172)  
*Belokeko Monasterioko soinu-artxiboak*  
*Begarako Udal Artxiboa* (172)  
*Berto eta olerkien hemeroteca* (Armiarma) (160)  
*Bertsolaritza* (160)  
*Bertsolaritzaren liburutegi digitala* (172)  
*Berría - Estilo liburua*  
*Biblia Interneten* (160)  
*Bidegileak bilduma* (160)  
*Bilboko Liburutegi Digitala (BDL)*  
*Bilboko Udal Artxiboa* (185)  
*BiNaDi - Nafarroako Liburutegi Digitala* (172)  
*Bizkaiko Aldizkari Ofiziala* (172)  
*Bizkaiko Elizaren Histori Arkibua* (185)

*Bot*  
*British Library*  
*Buruxkak liburutegi digitala* (UEU) (160)  
CENDOJ  
*CiberBiblio* (160)  
*Corpusa* (Euskaltzaindia) (172)  
*Dadun* (Nafarroako Unibertsitatea) (185)  
*Dantzak* (160)  
*Donostiako Elizbarrutiko Artxibo Historikoa* (185)  
*Donostiako Izkerak ta Iztunde Ikastola* (160)  
*Donostiako idazleen liburutegia* (172)  
*Donostiako idazleen testuak* (160)  
*Donostiako prentsa historikoa* (185)  
*Donostiako udal liburutegien sarea* (185)  
*Durangoko euskal liburu eta disko azoka* (160)  
*E-Campus Gipuzkoa* (160)  
*E-Lis* (160)  
*eDTB* (Eusko Ikaskuntza) (185)  
*Eduki* (Euskal Kultur Erakundea) (172)  
*Ego Ibarra batzordea* (160)  
*Egunkariak* (160)  
*Eibar* (172)  
*Eibarko Kultura Ondarea* (185)  
*Eibartarren ahotan ahozko artxiboa* (160)  
*Eibarko kantutegia* (160)  
*EIBZ* (172)  
*EIZIE* (160)  
*Ekolurra* (185)  
*Elai Alai kulturgunea* (172)  
*Elebila* (172)  
*Eleka ingeniariaritzaren linguistikoa* (172)  
*Elgoibarren astekaria* (185)  
*Elhuyar* (160)  
*Eliburuak* (185)  
*Elkar* (160)  
*Emakunde* (160)  
*Erein* (160)  
*Eskualduna* (Armiarma) (172)  
*Eskuizkribuak* (Antso Jakituna Fundazioa) (172)  
*Espainiako Liburutegi Nazionalaren Gordailua*  
*Espainiako Liburutegi Nazionala. Hemeroteka Nazionala* (185)  
*...eta kitto!* (185)

- Etxepare Institutua*  
*Euskadiko elizbarrutietako artxibo historikoen sakramentu erregistroak*  
(Irargi) (160)  
*Euskadiko Filmotegia* (172)  
*Euskadiren Prentsa Bulegoa* (Euskal Etxeak) (185)  
*Euskal abestien kantutegia* (160)  
*Euskal bertso eta olerkien bibliografia* (160)  
*Euskal bibliografia* (Eusko Ikaskuntza) (160)  
*Euskal Herriko Agintaritzaren Aldizkaria* (160)  
*Euskal Herriko ahotsak* (172)  
*Euskal Herriko Natura* (Eusko Ikaskuntza) (172)  
*Euskal Idazleen Elkarte* (160)  
*Euskal Jakintza* (172)  
*Euskal kantutegia* (Eusko Ikaskuntza) (160)  
*Euskal Kazeta* (185)  
*Euskal kultura prentsan 1900-1975* (Eusko Ikaskuntza) (160)  
*Euskal kulturaren hari@* (160)  
*Euskal legezalea* (185)  
*Euskal liburutegi digitala* (160)  
*Euskal Memoria Digitala* (Antso Jakituna Fundazioa) (185)  
*Euskal Natura* (172)  
*Euskal testuen gordailua* (160)  
*Euskaldunak prentsa amerikarrean* (Euskal Etxeak) (185)  
*Euskal Etxeak* (185)  
*Euskalkien liburutegia* (160)  
*Euskara Institutua* (EHU) (172)  
*Euskarabidea - Nafarroako Euskararen Institutua* (172)  
*Euskararen Berripapera* (172)  
*Euskararen Donostiako Patronatua* (160)  
*Euskararen Etxea* (160)  
*Euskararen Irakaskuntzarako Baliabide Zentroa* (Nafarroako Gobernu)  
(160)  
*Euskarari ekarriak* (Armiarma) (185)  
*Euskarazko teatro testuak* (160)  
*Eusko Bibliographia* (Bizkaiko Foru Aldundia) (160)  
*Eusko Ikaskuntza* (160)  
*Eusko Ikaskuntzaren Kongresuak* (172)  
*Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Saila* (160)  
*Eusko Jaurlaritzako Kultura Saila* (160)  
*Eusko Jaurlaritzako Nekazaritza, Arrantza eta Elikadura Saila* (160)  
*Eusko Jaurlaritzako Ogasun eta Herri Administrazio Saila* (160)  
*Eusko Jaurlaritzako Osasun Saila* (160)

*Eusko Legebiltzarra* (172)  
*Euskomedia Fundazioa* (Eusko Ikaskuntza) (172)  
*Euskonews & Media* (Eusko Ikaskuntza) (172)  
*Eustat* (160)  
*Fontes Linguae Vasconum* (160)  
*Formula* (Eusko Ikaskuntza) (172)  
*Fuentes Documentales Medievales del País Vasco* (Eusko Ikaskuntza)  
*Galtzagorri Elkarte* (160)  
*Gasteizko Elizbarrutiaren Artxibo Historikoa* (185)  
*Gipuzkoa 1936* (185)  
*Gipuzkoako Aldizkari Ofiziala* (172)  
*Gipuzkoako dantzak* (160)  
*Gipuzkoako Foru Aldundiaren itzulpenen datu-basea*  
*Goi-argi* (160)  
*Glosategia komunikazioaren gainean* (172)  
*Google Art Project* (185)  
*Google Books* (185)  
*Gozatuz* (160)  
*Griso. Biblioteca digital* (185)  
*Gurebook.com* (185)  
*GureGipuzkoa.net* (185)  
*Habe* (160)  
*Harluxet Hiztegi Entziklopedikoa* (160)  
*Hedatuz* (Eusko Ikaskuntza) (172)  
*Hiru* (160)  
*Hispana* (185)  
*Hizkuntza zerbitzuak* (Elhuyar) (172)  
*Hiztegi Batua* (Euskaltzaindia) (172)  
*Hiztegiak* (160)  
*Hiztegiak eta entziklopediak* (160)  
*IATE. Interactive Terminology for Europe* (172)  
*Ibañeta proiektua - Euskal literaturaren gordailua* (Armiarma) (160)  
*Idaba* (160)  
*Ignacio Aldekoa kulturetxea* (185)  
*Ihesi*  
*Ikas* (160)  
*Ikasbil* (HABE) (160)  
*Ikastaria* (Eusko Ikaskuntza) (172)  
*Ikasteko eta Ikertzeko Baliabideen Zentroa*  
*Iker bilduma* (Euskaltzaindia) (172)  
*Iker/Jagon-Tegiak* (Euskaltzaindia) (172)  
*Ikusgaiak* (Eusko Ikaskuntza) (172)

*Inform* (160)  
*Inguma* (UEU) (160)  
*Iprensa* (Lauaizeta Ikastola)  
*Iragarkilaburrak.com* (185)  
*Irakurketa gida* (160)  
*Irargi artxibistika aldizkaria* (160)  
*Irungo Udal Artxiboa* (185)  
*Isturitz* (Eusko Ikaskuntza) (172)  
*Itsasotik begira* (Albaola Itsas Kultur Erakundea)  
*Itzulpengintza* (160)  
*Itzulterm* (185)  
*IXA taldea* (160)  
*Izendegiak* (Euskaltzaindia) (172)  
*Jagonet* (Euskaltzaindia) (172)  
*Jaien egutegia* (Eusko Ikaskuntza) 172  
*Jakin* (160)  
*Jakin.eus*  
*Jentilbaratz* (Eusko Ikaskuntza) (172)  
*Jesus Elozegi* (185)  
*Joana Albret Bibliotekonomia Mintegia* (160)  
*Jose Maria Arizmendiarrjeta* (Eusko Ikaskuntza) (172)  
*Juan Garmendia Larrañaga* (Eusko Ikaskuntza) (172)  
*Kaixo! Internet Euskadiko ataria* (160)  
*Kantak* (160)  
*Kantutegiak* (160)  
*Katalogatzeko terminologia* (Joana Albret Bibliotekonomia Mintegia) (160)  
*Kezka* (Eibarko klub Deportiboa)  
*Klasikoak* (160)  
*Klasikoen gordailua* (160)  
*Koldo Mitxelena Kulturuneko irakurketa gidak* (160)  
*Kritiken hemeroteca* (Armiarma) (160)  
*Kulturaldi* (160)  
*Kutxateka*  
*Labayru hiztegia online* (172)  
*Lanbide* (160)  
*Larrun* (172)  
*Leer-e*  
*Legeria* (Eusko Jaurlaritza) (172)  
*Librodot*  
*Liburu* (Antso jakituna Fundazioa) (172)  
*Liburu-e bilduma* (Armiarma) (185)  
*Liburuak* (160)

*Liburuak eta bibliografia* (160)  
*Liburuak on line* (160)  
*Liburuklik* (Eusko Jaurlaritza)  
*Liburutegi digitala* (Bizkaiko Foru Aldundia) (160)  
*Liburutegiak* (160)  
*Liburutegien ahotsa*  
*Liburutegien haria* (160)  
*Literatur emailuak* (Armiarma) (160)  
*Literatura aldizkariak* (160)  
*Literatura Unibertsala bilduma* (160)  
*Literaturaren Zubitegia* (Armiarma) (160)  
*Lizardi Xabierren idazlanak* (160)  
*Luis de Salazar y Castro* (Irargi) (172)  
*Lur*  
*Manuel Irujo Funtsa* (Eusko Ikaskuntza) (185)  
*Mapen katalogoa* (Antso Jakituna Fundazioa) (160)  
*Marjinalia bilduma* (160)  
*Mediateka - Nafarroako euskararen mediateka* (172)  
*Mediateka* (Eusko Ikaskuntza) (172)  
*Merkatari.net* (172)  
*Metaposta*  
*Mintzola Fundazioa* (185)  
*Multimedia galeria* (Eusko Ikaskuntza) (160)  
*Munduko liburutegi digitala* (185)  
*Musiker* (Eusko Ikaskuntza) (172)  
*Muskizko Udal Liburutegia* (185)  
*Nafarkaria*  
*Nafarroako ahozko eta ondare materiala*  
*Nafarroako Aldizkari Ofiziala* (172)  
*Nafarroako Fonoteka* (160)  
*Nafarroako Gobernua. Hezkuntza Saila* (160)  
*Nafarroako Julio Caro Baroja Museo Etnologikoa* (160)  
*Nafarroako Liburutegi Nagusia eta Filmoteka*  
*Nafarroako toponimia ofiziala* (172)  
*Naturaren Ahotsa* (Eusko Ikaskuntza) (172)  
*Naturzale* (Eusko Ikaskuntza) (172)  
*Navarra agraria* (172)  
*Nora* (185)  
*Oiartzuarren baitan* (172)  
*Oihenart* (Eusko Ikaskuntza) (172)  
*Olerkariak eta beren olerkiak* (160)  
*Olerkilariak euskaraz* (160)

*Ondare* (Eusko Ikaskuntza) (172)  
*OndareNet - Euskal ondare digitala* (172)  
*Orotariko Euskal Hiztegia* (185)  
*Osasunaz* (Eusko Ikaskuntza) (172)  
*Oteiza Museoa*  
*Pamiela* (160)  
*Paths proiektua*  
*Publicon*  
*PuntuEus domeinua*  
*Replika* (185)  
*RIEV* (Eusko Ikaskuntza) (172)  
*RIEV: 100 urte 1907-2007* (Eusko Ikaskuntza) (172)  
*Santurtziko Udal Euskaltegia* (160)  
*Sarean zer?* (Le Journal du Pays Basque) (172)  
*Senez* (160)  
*Susa* (160)  
*Sustatu Interneteko albistegia* (160)  
*Sustrai* (160)  
*Teatro testuak* (172)  
*Tesiker* (185)  
*The Collections of Rudolf Trebitsch (1906-1913) - Basque Recordings 1913*  
*TK* (160)  
*Txalaparta* (160)  
*Txistulari* (160)  
*UEU*  
*Urazandi digitala* (Euskal Etxeak) (185)  
*Uztaro* (UEU) (172)  
*Vasconia* (Eusko Ikaskuntza) (172)  
*Vilaweb biblioteca* (160)  
*Wordtheque* (160)  
*Xare*  
*Xenpelar Dokumentazio Zentroa* (160)  
*Wikipedia* (160)  
*XX. mendeko euskal liburuaren katalogoa* (160)  
*Zainak* (Eusko Ikaskuntza) (172)  
*Zaldi Ero idazleekin* (Armiarma) (160)  
*Zehazki hiztegia* (185)  
*Zibertso* (172)  
*Zientzia eta teknologia aldizkaria* (Elhuyar)  
*Zientzia eta teknologiaren corpusa* (172)  
*Zientzia.net* (172)  
*ZuZeu albistari digitala* (172)